ЛЕЗГИНСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР · LƏZGİ MİLLİ MƏRKƏZİ · ЛЕЗГИ МИЛЛИ МЕРКЕЗ -САМУР-

Самур

№ 11 (258) 2012-йисан 27-ноябрь

1992-йисан январдилай акъатзава

Хабарар

www.samurpress.net

КАРДИК АКАТДА

Виликай къвезмай йисуз чи республикада Азербайжандин гьукуматдиз махсус интернетдин телевидение кардик акатда. Идакай Европадин Комиссиядин Бакуда хьайи вице-президент Неелли Кросса малумат ганва. Ада лагьайвал, демократиядихъ ялзавай уьлкведин интернетдиз акъатун азадди хьана кIанзава. Азаддиз чпин фикирар лугьузвай ксар дустагъ авуниз, гьакIни жерме авуниз рехъ гана кIанзавач. Са гафуналди, гьукуматдиз махсус интернетдин телевидениди демократиядиз къуллугъна кIанзава.

ЦIИЙИ КАФЕДРА

Римдин “Ла Сапиенца” университетдихъ галаз икьрар хьайивал, 2013-йисуз и илимдин карханадин РагъэкъечIдай Европадин тарихдин факультетда азербайжаншуьнасвилин кафедра кардик кутада. Ина гьакIни профессор Антонелло Биаджинидин регьбервилик кваз италян чIалал Азербайжандиз талукь кьве ктаб чапдай акъудда. Сад лагьай ктабдин тIвар “Азербайжан: къадим тарих” я. Кьвед лагьай ктабда Италиядин архивра авай Азербайжандин Халкьдин Жумгьуриятдихъ галаз алакъалу документар гьатда.

ПУД МУЬКЪУЬ ГАЛКIУРДА

Самух райондай Закъаталадиз цIийи рехъ акъудда. Идахъ авсиятда гьа рекьел пуд муьгъ эцигун къарардиз къачунва. Абурукай сад Куьр вацIал эцигда. И муькъуьн яргъивал 400 метрдив агакьда. Кьвед лагьай муьгъ Алазан, пуд лагьайди Гавр вацIарал эцигдайвал я. ЦIийи рехъ дуьньядин стандартрив кьадайди жеда.

ТРАМВАЙ ХКВЕДА

Генжедин юкьван ва яшлу несилар патал трамвай гьамиша кар алай улакь хьайиди я. Алатай асирдин 80-йисара арадай акъудай трамвай гьукуматдизни менфятлу тир. Гьа и крар фикирда кьуна Генжедиз цIийи кьилелай трамвай хкиз кIанзава. Кьил акъуддай ксари лугьузвайвал, йис-сандивай чIехи жезвай шегьер патал и улакь чарасуз я. Сифте вахтара трамвайдин пуд маршрут кардик кутада.

ЦIИЙИ ГАФАРГАН

Россиядин Илимрин Академиядин Дагъустандин илимдин меркезди С.Б.Юзбеговадин “Урус чIаланни лезги чIалан терминрин словарь” чапдай акъуднава. ЦIийи гафарган 6 паюникай ибарат я ва ада 15 агъзур термин гьатнава.

Гафаргандик алаваярни кутунва: лезги календарь, куьгьне уьлчмейрин тIварар, мукьва-кьиливилин терминар ва мсб. И къиметлу ктаб умуми чирвилерин мектебра кIелзавайбуруз, муаллимриз, студентриз, лезги чIалал машгъул тир гьар са касдиз бакара къведа.

МЕНФЯТ КЪАЧУДА

ЦIийи йисалай Дагъустандин Ахцегь райондин Къизил дередин мяденрикай менфят къачуда. ИкI хьайитIа, район гьар са рекьяй вилик фида. 2000 касдиз кIвалахдин чкаяр арадал къведа, райондин бюджет девлетлу жеда.

Алай вахтунда Мегьарамдхуьрелай Къизил дередиз Усугъчайдинни Ахцегьрин къерехдай дагъдин чIехи рехъ ва кьилди газопровод тухунин проектар гьазурзава ва абур кьиле тухудай пудратчикар тайинарун патал тендер малумарнава.

И ЧИЛ ХАЙИ ДИГЕ Я

SAMURPRESS.NET- САМУРДИН САЙТ

Лезги чIалални тарихдал, чи медениятдални адетрал рикI алайбур патал «Самур» газетдин кьилди сайт арадал гъун чи эрзиман тир. Маса сайтарилай тафаватлу тир ихьтин кьетIен сайт чирвилерин мектебдиз элкъуьрна кIанзавай. Дуьньядин лезгияр агуддай сайт туькIуьрун патал гзаф йисара алахъунар авуна чна, са шумуд жуьредин сайтар арадал гъана. Ингье абуру садани чи тIалабунрив кьунач.

Эхирни 2011-йисуз A2 Studi-один кьил Айдын Агъамирзоевахъ галаз санал са йисан къене девирдив кьадай, вичикай регьятдиз менфят къачуз жедай цIийи проектдив эгечIна чун. Вичихъ талукь кьетIенвилер авай, хъсандиз чирвилер къачуз жедай и проектди чаз цIийивилерихъ ялдай мумкинвилер гана.

Проект кардик кутаз чаз «Самур» газетдин дизайнер, техникадин илимрин кандидат Къошкъар Алиева куьмек гана. Адахъ галаз санал чна интернетда 2001-йисалай инихъ акъатай чи газетдин вири тилитрин архив туькIуьрна, сайтина эцигна. «Самурдин» 20 йисан архив туькIуьрдай ниятни ава чахъ.

samurpress.net арадал гъун патал чаз садани куьмек ганач – сайт чна жуван харжуналди туькIуьрна.

samurpress.net – «Самур» газетдин тикрар тушир сайт я. Ам кьилди onlayn газет я. Генани хъсанрун патал адан винел гьар юкъуз кIвалахзава. Чун «Самур» газетдин вири материалар халкьдив агакьариз, чи чIалан къенивални михьивал хуьз, адал рахазвайбурун кьадар артухариз алахъзава. Чи тарихдикай, медениятдикай, адетрикай, халкьдин сейли ксарикай квез чирвилер гун патал зегьмет чIугвазва. И кар патал чун мажбур ийизвай касни авач. Им чна гьуьгьуьллудаказ, чи рикIин тIалабуналди кьилиз акъудзавай кар я. Им лезги халкьдин вилик чи буржи я.

Чи сайтинив – samurpress.net-див мукьувай агат!

Адакай хъсандиз менфят къачу!

Ам рикIивай кIан хьухь ва масабурузни кIанара!

Ингье са тIалабун ава: менфят къачунвай чешме хьиз чи сайт къалурун рикIелай ракъурмир.

samurpress.net - Лезгийрин бубадин кIвал!

samurpress.net – Чи дидедин чIал!

samurpress.net - Лезги чIалан мектеб!

samurpress.net - Хайи халкьдин таъсиб чIугвазвай ватанперес!

samurpress.net - Чи халкьдин тарихар винел акъудзавай женгчи!

samurpress.net - ДатIана кIвалахзавай фольклордин экспедиция!

samurpress.net – Чи проблемаяр хкажзавай трибуна!

samurpress.net - Лезги адетрин ким!

samurpress.net – Лезги халкьдин чирвилерин академия!

Чавай чира!

Чаз меслят це!

Чаз кхьихь!

«Самур» газет кIелзавайбурун кьадар артухариз куьмек це!

Гьа им куьне чи зурба зегьметдиз гузвай къимет хьурай!

Седакъет КЕРИМОВА

Дуьнья ракъини, инсан савадлувили экуь ийида.

Лезги халкьдин мисал

Новости

www.samurpress.net

НА ПОДИУМЕ - ЗНАМЕНИТОСТЬ

Талантливый лезгинский певец, лауреат международных премий, спортсмен, занимающийся восточными единоборствами, - и все это Селим Алахяров. Первый среди дагестанцев и пока единственный выпускник знаменитой Гнесинки. 15 лет Селим живет в Москве и занимается вокалом с лучшими педагогами оперного искусства.

Красивый мальчик из Дербента, поклонник Робертино Лоретти Селим Алахяров сегодня и сам звезда, пусть пока и не мирового масштаба. Фортепьяно, гитара, вокал, спорт. В его жизни, признается Селим, не было детства. С десяти лет он живет в Москве один и уже привык к самостоятельности.

Его баритон сравнивают с голосом мэтра советской эстрады Муслима Магомаева, и в шутку даже называют дагестанским Муслимом. Но Селим себя не сравнивает ни с кем. В его репертуаре итальянские арии более чем трех столетий.

Слава для Селима - не пустой звук, но пока это все лишь для души. Иметь хороший слух и голос, учиться у лучших педагогов – еще недостаточно, чтобы стать звездой. Селим изучил все тонкости продюсерской профессии, но в России сегодня мода на попсу. Только в этом жанре Алахяров себя не представляет. Зарабатывать на жизнь приходится совсем другим. Внешние данные оперного певца оценили в Доме высокой моды Славы Зайцева.

«КАСПИЙСКАЯ АТЛАНТИДА»

Дагестанское побережье Каспийского моря вновь привлекло внимание исследователей - экспедицию Русского географического общества под интригующим названием «Каспийская Атлантида».

Местом особого интереса ученых стали затопленные участки Дербентского оборонительного комплекса, прилегающего к крепости Нарын-кала. Для исследований понадобилось составление детальной карты морского дна, которую удалось создать благодаря использованию современных приборов эхолокации.

Последний раз подобные исследования проводились около 30 лет назад. С тех пор произошло много изменений в прибрежной зоне, потому у археологов были надежды совершить новые подводные открытия.

- Уже первое погружение членов экспедиции в районе Дербента дало интересные результаты: были обнаружены часть стены, по своей кладке напоминающей южную крепостную стену, и изделия из металла, похожие очертаниями на саблю и дверную петлю, – сообщают представители администрации Дербента.

Найденные предметы будут подвергнуты тщательному изучению в лабораторных условиях, возможно, они раскроют много исторических загадок. Уже сейчас с уверенностью можно говорить о том, что работа экспедиции была не напрасной.

Жить - Родине служить.

Русская пословица

ИЗВЕСТНЫЕ ЛЕЗГИНОВЕДЫ

В моей домашней библиотеке, среди множества книг с автографами, хранятся несколько дорогих моему сердцу. Одной из них является книга “Гюнейский диалект - основа лезгинского литературного языка", надписанная ее автором Унейзат Мейлановой в 1998 году. Она дорога мне по нескольким причинам. Во-первых, это подарок мне от всемирно известного лезгинского ученого. Во-вторых, это был один из самых первых отзывов о моем, тогда только что изданном поэтическом сборнике на лезгинском языке «Къарагъ дуьнья, Лезгинкадал кьуьлериз» (Вставай вселенная, Лезгинку танцуй). Книгу ученой передала моя добрая знакомая Анаханум Саркарова в Махачкале. А буквально через месяц я получила от У. Мейлановой ее книгу с автографом, которую до сих пор берегу как реликвию.

Меня тогда до глубины души взволновало внимание ученой, ее простота и человечность. Дав высокую оценку книге, она благодарила меня за любовь и трепетное отношение к родному языку, пригласила к себе домой для близкого знакомства.

Да, для нее имело большое значение отношение к лезгинскому языку каждого лезгина. Так мог написать только любящий свой родной язык, дорожащий им человек. Ведь вся ее жизнь была примером служения родному языку. Она самоотверженно трудилась во благо родного языка, оставив после себя изданные и ждущие своего издания фундаментальные труды. Ее прозвали лезгинской Афиной десятки лет назад. Но это было оценкой не только ее внешней, но и внутренней красоты и мудрости. Она удивительно гармонично совмещала в себе многие высокие человеческие качества.

УНЕЙЗАТ МЕЙЛАНОВА

Унейзат Мейланова родилась в 1925 г. в селе Касумкент С.Стальского района. То, что она станет птицей высокого полета, знали еще в школьные годы. Ее трудолюбие и желание учиться было настолько сильными, что ею восхищались все учителя, ей завидовали ровесники. Окончив школу с золотой медалью, она поступила в Дагестанский Педагогический Институт им.С. Стальского (нынешний Даггосуниверситет). С первых же дней она стала выделяться среди многотысячной студенческой аудитории, стала сталинской стипендианткой. С первого курса в научных журналах и в периодических изданиях появляются ее статьи посвященные лезгинскому языку. Оценив ее рвение и страсть к науке, после окончания института ее направляют на учебу в Москву. Аспирантура Института Языкознания АН СССР играет огромную рольв ее становлении как ученого. **Сделав стремительные шаги в отечественной науке, в 1952 году в истории науки Дагестана она становится первой женщиной, защитившей кандидатскую диссертацию, а в 1965 г. первой женщиной-доктором наук.**

Научная деятельность У.Мейлановой была тесно связана с Институтом истории, языка и литературы ДагФАН СССР. Она также долгие годы по совместительству руководила кафедрой общего и дагестанского языкознания Дагестанского Государственного Университета. Познакомившись поближе с научными трудами У.А.Мейлановой, невольно поражаешься ее трудолюбию и ученой хватке. Она разрабатывала актуальные проблемы дагестанского языкознания. **Бесценен ее вклад в науку как диалектолога. С начала 50-х годов она полностью посвящает себя этой ветви филологии.** Объезжает почти все лезгинские села в Дагестане и Азербайджане, собирает богатый полевой материал для научных исследований. До сих пор жители десятков лезгинских сел помнят эту простую женщину, которая часами беседовала с сельскими жителями, записывала их речи на магнитофон. До нее, таких масштабных экспедиций практически не проводилось. Собранные ею во время этих экспедиций богатые материалы стали базой для ее исследований по диалектологии. Как итог этих работ она пишет три монографии: “Очерки лезгинской диалектологии”, “Гюнейский диалект - основа лезгинского литературного языка” и “Кузунский диалект кубинского наречия лезгинского языка”. Первая монография издается в Москве в 1964 году, вторая в Махачкале в 1970 году. Последняя монография, объемом 5 п.л., была опубликована в двух номерах “Ежегодника иберийско-кавказского языкознания” в Тбилиси.

У.Мейланова неустанно работала над проблемами лезгинского языкознания. Одним из таких исследований является монография “Сравнительно-исторические исследования диалектов лезгинского языка. Фонетика, морфология, лексика” (объем 20 п.л.). До сих пор свою научную ценность сохраняет ее монография “Морфологическая и синтаксическая характеристика падежей лезгинского языка” (Махачкала, 1960, объем 10 п.л.) Впервые за всю историю дагестановедения У.Мейлановой был создан “Диалектологический словарь лезгинского языка” (объем около 25 п.л.). Он был интересен тем, что охватывал материал двенадцати диалектных единиц, объединенных в три наречия: кюринское, самурское и кубинское. Это сравнительно-историческое исследование примечательно тем, что отражает современное состояние лексического фонда лезгинских диалектов.

У профессора У.А. Мейлановой учились многие языковеды Дагестана. Она руководила, и, в том числе как автор принимала участие в осуществлении многих проектов. Одним из них является коллективная монография “Сравнительно-историческая лексика дагестанских языков” (М., 1971, объем 15 п.л.) которая была написана и издана под научным руководством У.Мейлановой. Под ее научным руководством и редактированием создан также коллективный труд “Грамматика современного лезгинского литературного языка” (объем 35 п.л.). В этом труде ее перу принадлежит раздел о синтаксисе в объеме 12 п.л.

Вместе с известным ученым Ражидином Гайдаровым ученая была составителем свода орфографических правил лезгинского языка, вошедших в “Орфографический словарь лезгинского языка”.

Долгие годы своей жизни ученая отдала составлению большого “Орфографического словаря лезгинского языка” (объем 35 п.л.), одна, без чьей либо помощи трепетно работая над каждым словом. О готовящемся академическом издании этой фундаментальной книги в Дагестане знала вся общественность и с нетерпением ждала выхода ее в свет. По своему объему, охвату материала она в несколько раз превышала предыдущий словарь школьного типа. Но, увы, смерть помешала Унейзат Мейлановой претворить эту мечту в жизнь. Ею был разработан и подготовлен к изданию также терминологический словарь лезгинского языка.

Неоценимой была заслуга У.Мейлановой в изучении грамматики, лексики и диалектологии дагестанских бесписьменных языков. С открытием в 1968 году в Институте ИЯЛ Даг. ФАН СССР сектора дагестанских бесписьменных языков, У.Мейланова стала его руководителем. На этой должности она была до 1990 года. По методике, разработанной под ее научным руководством, были созданы полные словари по бесписьменным языкам. Первым из них был издан “Будухско-русский словарь” У.А. Мейлановой (М., 1984, объем 32 п.л.).

Она была главным редактором республиканского журнала “Женщина Дагестана”, являлась членом редколлегии "Ежегодника иберийско-кавказского языкознания" (г. Тбилиси) со дня ого основания и членом постоянного оргкомитета региональных научных сессий по изучению иберийско-кавказских языков, председателем и вдохновителем которого был академик А. С. Чикобава. В 1998 г. за вклад в развитие кавказоведения У.А. Мейлановой была присуждена Международная премия им. Чикобава. Унейзат Мейланова воспитала двух сыновей, один из которых, Энвер Шейхов, пошел по стопам матери, стал доктором филологических наук, профессором.

Унейзат Азизовна была энергичной, трудолюбивой и жизнерадостной женщиной. **Ей были присущи интеллигентность и аристократизм. Она была яркой представительницей своего народа. Знали и ценили ее как ученого не только в Дагестане, но и далеко за его пределами.** У.А. Мейланова избиралась членом ряда научных советов при Отделении литературы и языка АН СССР, членом специализированных советов по защите докторских диссертаций Киевского университета им. Т.Г.Шевченко, Бакинского научно-исследовательского института им. Низами, Кабардино-Балкарского государственного университета, членом специализированного совета по защите кандидатских диссертаций Даггосуниверситета.

Большую работу проводила У. А. Мейланова, будучи руководителем Международного научного проекта "Лингвистический атлас Европы" (ДАВ) по Дагестану и членом Советского комитета ЛАЕ. Ее научные труды издавались на разных языках мира. Когда 28 июля 2001 года после продолжительной болезни Унейзат Мейланова скончалась, это стало огромной и невосполнимой потерей для всего лезгинского народа. Ведь она была патриархом национальной науки. Утешает то, что известный филолог-лингвист, профессор, заслуженный деятель науки РСФСР и ДАССР, она оставила после себя неоценимое наследие.

В последние годы, когда обычным делом стало появление лжеученых, которые ничего не делая, ради славы с легкостью придумывают себе научные звания, разного рода титулы, не стесняясь присваивают труды некоторых ученых, начинаешь ценить величие таланта У.Мейлановой. Унейзат Азизовна Мейланова была выше всего этого. Она вся была пронизана большой любовью к родному народу и самозабвенно ему служила.

Седагет КЕРИМОВА

ЛЕЗГИЯР ВИРИНА

Сирия

ХКВЕЗ КIАНЗАВА

Са бязи экспертрин гьисабралди Сирияда 10 агъзур дагъустанвияр яшамиш жезва. Абурукай 6 агъзур кас лезгияр я.

Чи ватанэгьлийри Хомс вилаятдин Дейр-Фуль ва Джиссим поселокра бине кутунва. Фадлай и уьлкведа яшамиш жезвай са кьадар лезгийрин фирмайрин, туьквенрин, клиникайрин тIварарихъ "Дагъустани", "Лезги" лугьудай келимаяр гала. Сирияда къафкъазвийрив, гьабурукай яз чеб викIегь ва савадлу ксар тирди кьалурнавай лезгийрив гьуьрметдивди эгечIзава.

Алай вахтунда уьлкведин гьалар къизгъин яз са кьадар къафкъазвияр ватандиз хквезва. Адыгеяди Сириядай мажбур хьана катна хквезвайбур патал 69 гектардин чил чара авуна. Кабардино-Балкарияди элкъвена чпин хайи ватандиз хтанвай 130 кас кьабул хъувунва. Карачаево-Черкесиядин регьберри, депутатри ва бизнесменрини чпел четинвилер ацалтзаватIани, Сириядай тир ватандашриз мумкин тир куьмекар гузва.

Гьайиф къведай кар ам я хьи, Дагъустандин талукь ксари ва идарайри Сирияда яшамиш жезвай чпин ватанэгьлийрин вилик буржи гьелени гьисс ийизвач ва абурун игьтияжар таьминарун патал чараяр акьазвач. Исятда Сириядай ватандиз хквез кIанзавай дагъустанвияр, лезгиярни ава эхир. Дагъустандин къиле авай ксари ва кардикай фагьумна, Сириядай тир чи ватанэгьлийриз куьмекар гана кIанзава.

Россия

КАРДИК КВА

Лезгияр гзаф яшамиш жезвай чкайрикай сад Россиядин Краснодардин край я. Ина "Лезги" тIвар алай тешкилатдин 12 филиал кардик ква. Санлай Краснодарда 18 агъзурдав агакьна лезгияр яшамиш жезва.

Эхиримжи йисара Кубандин лезгийри хайи чIални милли адетар хуьн патал иллаки рикIел аламукьдай мярекатар къиле тухузва. Ина Ярагьмед Ярагьмедован регьбервилик кваз кардик квай "Лезги" ижтимаи тешкилатди маса регионрин медениятдин кIватIалриз чешне кьалурзава. Динский райондин Нововеличковский станицада яшамиш жезвай лезгийри ина лезги мектеб, ансамбль ва "Жуванбур" клуб тешкилнава.

Кубандин лезгийри ина 20-дав агакьна фермервилин майишатар кутунва. ЧIехи пай эцигунрални бизнесдал машгъул я. Са бязи лезгийрихъ кирпичрин ва консервийрин хсуси заводар ава. Чи ватанэгьлияр вилаят тирвал чкаватIани, абуру сад-садахъ галаз датIана алакъа хуьзва. Чпихъ мумкинвилер авай лезгийри дарвал чIугвазвайбуруз куьмекар гузва. РикI шадардай крарикай садни ам я хьи, са бязи бизнесменри аялринни ветеранрин фондариз, ибадатханайриз куьмекар гузва. И рекьяй карчи ТIаиб Жафарова иллаки чешне кьалурзава.

Кубандин лезгийри Яран сувар ва мехъерар иллаки гурлуз тухуда. Ина абурухъ кьилди "Мехъер" тIвар алай шадвилерин имарат ава. Лезги мехъеррик чкадин маса халкьарин векилрини мукьувай иштиракда.

ГЕКЪИГУН АВАЧИРДИ

Курск вилаятда яшамиш жезвай лезгийрин кьадар къвердавай гзаф жезва. 2010-йисан делилрив гекъигайтIа, ина чи ватанэгьлийрин кьадар 12 агъзур я. Эхиримжи къве йисуз ина 400-далай виниз лезгийри бине кутунва.

Россиядин маса вилаятра хьиз, Курскдани лезгийри хъсан краралди чешне кьалурзава. Жуванбурал дамахдай ихтилатар кватайла Дагъустан Республикадин и вилаятда авай векил Изамутдин Изутдинова икI лугьуда:

- Чи ватанэгьлияр и вилаятда гзаф яшамиш жезва. Амма авайвал лагьайта, вири патарихъай тариф авуниз лезгияр лайихлу я. Абуру регионрин вири хилера, образованидин карханайра, кьайдаяр хуьдай органра, хуьруьн майишатда, эцигунардай карханайра агакьунралди кIвалахзава. Лезги карчийри гьам жуванбуруз, гьамни чкадин агьалийриз куьмекар гузва. Чкадин агьалийрини абуруз гьуьрметзава.

Гьа инал лагьана кIанда хьи, чи амай миллетрин векилар хкатна аквада, лезгияр лагьайтIа, чкадин агьалийрик фад акахьда. Вучиз лагьайтIа абуруз урус чIални хьсан чизва, абурун савадлувилин дережани Европадин цивилизациядиз барабарди я. ГьакIни лезгийрин ахлакьдин, марифатдин, инсанвилин ерияр вини дережада ава. Лезгийрин дуьзвал, къенивал, мердвал гекъигун авачирди я. Гьа ихьтин кьилихрин иесияр тирвиляй лезгийри вилаятдин агьалийрин патай чIехи гьуьрмет къазанмишнава.

Украина

ШАДВАЛ КУТАЗВА

Лезгияр гзафни-гзаф яшамиш жезвай уьлквейрикай садни Украина я. Ина абурун кьадар 20 агъзурдалай алатнава. Украинадин Киев, Харьков, Днепропетровск, Донецк ва Луганск хьтин чIехи шегьерра лезгийрин кьилдин тешкилатар арадал атанва.

Дуьньядин маса уьлквейра хьиз, Украинадани лезгийри чеб алакьунар авай, гьар са кIвалах намусвилелди, чешнелудаказ кьилиз акъуддай ксар хьиз кьалурнава. Алай вахтунда "Витязь" ЗАО-дин кьилин директор Агъаверди Адилов, "Автоматремстрой" ООО-диз регьбервал гузвай Айнудин Мегьамедов, "Реал-ПАКС" ООО-дин иеси Бедел Беделов, "Трансавис" ООО-дин кьил Жамирзе Жамирзеев, "Устар" ООО-дин иеси Гьамзат Гьамзатов ва маса лезги бизнесменар, шумудни са уьлквейра вичин шикилрин выставкаяр тешкилнавай художник Видади Алиев, медицинадин илимрин кандидат Зубаир Мегьтиханов, хуьруьн майишатдин илимрин кандидат Макьсуд Тагьиров вири Украинадиз сейли я. М.Тагьирован илимдин кIвалахриз Америкадин Садхьанвай Штатрин алимри чIехи тир къимет ганва.

Украинадин лезги медениятдин меркездин ва тешкилатрин арада Харьков шегьердин "Самур" тIвар алай медениятдин меркез иллаки чешнелу я. Тешкилатдиз вич Азербайжан Республикадин КцIар райондин Киригрин хуьре дидедиз хьайи Феликс Нагьиева регьбервал гузва. И меркез арадал гьуник вичин тарих ава. 1995-йисуз Харьковда яшамиш жезвай дагъустанвийрин жемият тешкилнай. И кIватIалдин чIехи пай лезгияр тир. И тешкилатдин кIвалах сакIани вилик физвачир Гьавиляй 1998-йисуз лезгийри "Самур" тIвар алаз чпин кьилди тешкилат арадал гъана. Адаз 15 касдикай ибарат Советди регьбервал гузва. Советдин кьил Агъаверди Адилов, крар идара ийизвай директор Феликс Нагьиев я. Алай вахтунда лезгийрин 200 хизан "Самурдик" ква.

"Самур" вичи къиле тухузвай краралди чешнелу я. И крарикай сад - "Лезги чIалан чешме" лишандик кваз тешкилзавай виридуьньядин конкурс я. 2009-йисуз тешкилай ихьтин мярекатди ван авунай. Гила "Самурдиз" виликай къвезмай 2013-йисуз чIалан конкурс тухуз кIанзава. Конкурсдин кьилин приз 10 000 доллардиз барабар жеда.

Къазахстан

ВИРИНИЗ СЕЙЛИ Я

Къазахстанда цIуд агъзурралди лезгияр яшамиш жезва. Тек са Мангистаус вилаятда абурун кьадар тахминан 6000 кас я. Астана, Кустанай, Караганда, Павлодар, Жамбул, Актюбинск вилаятра лезгияр гзафни-гзаф ава.

Алатай асирдин 50-йисара 20 яшда аваз Социализмдин Зегьметдин Игитдин тIварцIиз лайихлу хьайи лезги Имамат Ибрагьимовади Къазахстан вири дуьньядиз сейли авунай. 70-йисара лезгийри ина ЦIийи Уьзен шегьер кутунай. Алай вахтунда цIийи шегьерарни хуьрер кутазва. Къазахстандин лезгийрин арада Советрин Союздин игитар, тIвар-ван авай алимар, духтурар, инженерар, эцигунардай зурба пешекарар, машгъур карчияр пара ава.

Къазахстандин сейли лезгийрикай садни Эйлер Суьлейманов я. Гьеле советрин девирда "Казахстанская правда" газетдиз адакай шумудни са макъалаярни очеркар акъатнай. И макъалайра Э.Суьлейманов чIехи краралди, гьакIни мергьяметлу краралди машгъур кас тирди къалурнай.

Исятда Къазахстандин Туьркестан шегьерда яшамиш жезвай Эйлер Суьлейманован ери-бине Азербайжандин КцIар шегьердай я. Ам са вахтара пара девлетлу ва савадлу Суьлеймановрин тухумдай тир хтул я. Адан чIехи буба Мегьамед Ярагьвидихъни имам Шамилахъ галаз дуст тир. КцIара Суьлей-мановрихъ чпин хсуси нафтIадин туьквенар, сар михьдай, гамар храдай карханаяр авай.

Чи ватанэгьлиди вири Къазахстандиз сейли "Туркестанюгстрой" карханадиз регьбервал гузва. Адахъ вичин хсуси объектарни ава. Яргъал йисара гьакъисагъвилелди чIугур зегьметдай Э.Суьлейманов 9 медалдиз, Зегьметдин Яру Пайдахдин 2 орденидиз ва "Знак Почета" орденидиз лайихлу хьанва. Эхиримжи вахтара адаз Къазахстандин "Гьуьрмет" орден ганва. Чкадин газетри кхьизвайвал, и уьлкведа Эйлер Суьлейманов хьтин кар чидай экономистар, алакьунар авай регьберар тIимил ава.

М.МЕЛИКМАМЕДОВ

> Гъалат**I** хиве такьун кьведра гъалат**I** авун я.
>
> **Арабрин мисал**

Хабарар

www.samurpress.net

ДЕГИШАРУН ТIАЛАБЗАВА

Дагъустандин Халкьдин Собранидин депутатри Россиядин Гьукуматдин Думадиз Россиядин милли республикайрин тIварар дегишарунихъ галаз алакъалу тир чар гьазурнава. Абуру республикайрин халкьарин тир тIварар географиядин тIвараралди эвез авун тIалабзава. Месела, Кабардино-Балкариядиз Эльбрус Республика, Татарстандиз Казан, Башкьирдистандиз Уфа хьтин тIварар гайитIа хьсан я лугьузва. Экспертри фагьумзавайвал, республикайрихъ халкьарин тIварар гилигун дуьз туш. И карди миллетрин арада мидявилер твазва. Дагъустандин Экономикадин Институтдин ректор Абдул-Насир Дибирова лугьузвайвал, къецепатан къуватриз Россия чукIурун патал халкьарин тIварар алай республикайрикай менфят къачуз кIанзава. Россия чукIун лагьайтIа, дагъустанвийриз серфе туш. Эгер Гьукуматдин Думади цIийи теклифдикай веревирдарна талукь къанун кьабулайтIа, гьам тарихдин адалатлувал арадал хкведа, гьамни геополитикадин дурумлувал таьминариз жеда. Большевикрин инкъилабдал къведалди Россиядин империяда чилерал халкьарин тIварар алачир. Абурун тIварарик "губерния", "округ" ва маса гафар галай, гьявиляй милли кьаларни авачир.

ЧАРА ЖЕЗ КIАНЗАВА

Америкадин Садхьанвай Штатрин 20 штатди аслу туширвал къачун патал Вашингтондиз арзаяр ракъурнава. Абуруз кьилди чпин гьукуматар тукIуьриз кIанзава. Эхиримжи вахтара мад 9 штатди аслу туширвал тIалабнава. СМИ-ри хабар гузвайвал, и штатар экономикадин рекьяй уьлкведа арадал атанвай четин гьалари чара жез мажбурзава. Амма дуьньядин виридалайни къудратлу империя чукIур тавуна хуьз кIанзавай къуватар генани пара ава.

ЧИ БУБАЙРИ ЛАГЬАНАЙ...

- ✓ Гьуцаривай чIуриз тахьай кIвал ичкиди чIурда.
- ✓ Гьуьлни паб са викIиник квай яцар я.
- ✓ Гьуьлни паб са ичинин къве пад я.
- ✓ Гьуьр кIатIа, гьуьл – кIвале.
- ✓ Гьуьлуь гьуьлвал, хьуьтIуь кьуьдвал авуна кIанда.
- ✓ Гьуьлуьн гаф папан, папан гаф гьуьлуьн туьтуьнлай фена кIанда.
- ✓ Гьар са инсан эвел жуван кIвале эквдай чирагъ жен.
- ✓ Гьар са кIвале вичин кьифер жеда.
- ✓ Гьар са хуьре са абдал жеда.
- ✓ Жувакай буба тахьанмаз бубадин кьадир чир жедач.
- ✓ Жуван гьиле авай лаш тIурар алаз аквада.
- ✓ Жуван мехъер туна, кьуншидин мелез фимир.

Xəbərlər

www.samurpress.net

URMİYA XİLAS EDİLƏCƏK

İranın ən böyük və dönyanın öçönö duçlu gölö sayılan Urmiya qurumaqdadır. Laçımi tədbirlər həyata keçirilməsə, yaxın öç-dörd il ərçində göl tamamilə quruya bilər. Bu, böyök fəlakətə, milyonlarla cənubi açərbaycanlıların öç yurdlarını tərk etməsinə gətirib çıxarar.

Fəlakətin qarşısının alınmasından ötrö nəçərdə tutulmuş tədbirlərdən biri Araç çayının suyunun Urmiyaya axıdılmasıçdır. İran rəsmiləri bununla əlaqədar Açərbaycana möraciət edib. Rəsmi Bakı ilə raçılıq əldə olunsa, Araçın suyunun bir hissəsi Urmiya gölönə axıdılacaq.

MİLLİ ATLAS HAÇIRLANIR

Açərbaycan Respublikasının Preçidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsi tərəfindən Açərbaycanın milli atlası haçırlanır. Milli atlasda 1500-dən çox xəritə olacaq. Atlasın baş redaktoru ölkənin baş naçiri Artur Rəsiçadə təyin edilib. Yeni atlas 2007-ci ildə ermənilərin çap etdikləri milli atlasdakı saxtakarlıqlara tutarlı cavab, həqiqəti əks etdirən sənədlər toplusu olacaq.

YUBİLEYLƏ BAĞLI FESTİVAL

Bakının Niçami Gəncəvi adına Mədəniyyət Mərkəçində dahi şairin 870 illik yubileyi ilə baüli əl işləri festivalının açılışı olub. Festivala hələ may ayından haçırlıq görölöb. Bakı Şəhər Turiçm və Mədəniyyət İdarəsinin rəhbərliyi ilə bir neçə ay ərçində həvəskarlar və peşəkar ustalar tərəfindən haçırlanmış əl işləri toplanmış, onların sərgisi təşkil olunmuşdur. Sərgi öç işini dekabrın 23-dək davam etdirəcək.

ƏLYAZMASI AŞKAR OLUNUB

Almaniyanın Visbaden şəhərinin kitabxanasında görkəmli şair və dövlət xadimi Şah İsmayıl Xətainin əlyaçması aşkar olunub. Bu, Xətainin qıçılı və göy mörəkkəb qələmlə yaçdıüı İmam Əlinin 100 kəlamıdır. Ekspertlərin fikrincə, əlyaçma Çaldıran döyöşöndən əvvələ aiddir. Təbriçin möhasirəsi çamanı o, osmanlı imperatoru I Səlimin əlinə keçib. Bir neçə əsrdən sonra sənəd Almaniyaya aparılıb.

AĞ SAÇLAR SAĞLAMLIQDIR

İspaniyanın Madrid universitetinin alimləri yeni kəşf etmişlər. Onların təcröbələrdən gəldikləri qənaətə görə aü saçlar saülamlıq rəmçidir və bu, saçları teç aüarmış insanın çox yaşayacaüından xəbər verir. Saçların rəngini tənçimləyən qlutation piqmenti həm də saülamlıüın qorunmasında əhəmiyyətli rol oynayır. O, orqaniçmi xərcəng toxumalarından mödafiə edir, həmçinin gələcəkdə təhlökəyə çevrilə bilən toxumaları yoxa çıxarır. Belə çıxır ki, saçları teç aüaran adamlar daha göclö mödafiə mexaniçminə malikdirlər.

Xalqın bir evi var - Vətən.

Azərbaycan atalar sözü

GƏDƏZEYXURDA TƏNTƏNƏ

Bu ilin oktyabrın 19-da gündüz saat 12-də Gədəzeyxur kəndinin mədəniyyət evinin zalı ağzına kimi dolu idi. Səhnəyə xalçalar döşənmiş, stolun üstünə qoyulan payız qızılgüllərinin ətri ətrafı bürümüşdü. Gözəl musiqi sədaları burada maraqlı bir tədbirin olacağından xəbər verirdi.

Kənd camaatı öz həmyerliləri - alim, publisist, şair, uzun illər məsul vəzifələrdə işləmiş Məmmədağa Əhmədkərim oğlu Sərdarovla görüşə yığışmışdı. Məmmədağa müəllim çoxdan belə görüşü arzulayır və ona hazırlaşırdı. İndi lap yerinə düşmüşdü - onun ömür yolu barədə kitab yenicə çapdan çıxmışdı. Stola həmin nəşr, yubilyarın monoqrafiyaları və şeir kitabları da qoyulmuşdu. Zala daxil olan qonaqları toplaşanlar alqışlarla qarşıladılar, məktəblilər onlara gül-çiçək dəstələri təqdim etdilər.

Görüşü giriş sözü ilə Qusar rayon mədəniyyət və turizm şöbəsinin müdiri David İbramxəlilov açdı. O, AMEA Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, əmək veteranı Məmmədağa Sərdarovun 70 illik yubileyi və bu münasibətlə nəşr olunmuş “Öz yolunu tapan insan” adlı kitab barədə geniş məlumat verdi. Qusar rayon icra hakimiyyətinim yerli özünüidarəetmə örganları ilə iş şöbəsinin müdiri Nadirşah Məmmədov, “Qusar” qəzetinin redaktoru Vidadi Sevzixanov, rayon icra hakimiyyəti başçısının Gədəzeyxur kəndi üzrə nümayəndəsi Nail Əliverdiyev, Qusar şəhər 6 saylı orta məktəbin direktoru Xanlar Abdullayev, Gədəzeyxur kənd orta məktəbinin direktoru Abubəkir Qədimov, həmin məktəbin müəlliməsi Flora Babayeva, təqaüdçü müəllim Rasim Qədimov, kənd kitabxanasının müdiri Zülfiyyə Tərlanova çıxış edərək M. Sərdarovun elmi və ədəbi fəaliyyətindən söz açdılar.

Yubiliyarın uşaqlıq dostu Rafiq Tacəddinov, orta məktəb yoldaşı, təqaüdçü müəllim Qazıbəy Seyidov maraqlı xatirələr söylədi, dövlət damazlıq müəssisəsinin direktoru Çingiz Muradov və kənd sakini Səbzulla Kəlbəliyev yubilyarın insani keyfiyyətlərindən danışdılar. Məmmədağa müəllimin jurnalist oğlu, kitabın redaktoru Elçin Sərdarov və qardaşı oğlu, təqaüdçü Telman Sərdarov tədbirin keçirilməsinə görə onun təşkilatçılarına və toplaşanlara öz minnətdarlıqlarını bildirdilər.

Sonda söz təntənənin səbəbkarına verildi. O, kənddən çıxmış adlı-sanlı adamları yada saldı. Tədbirin keçirilməsinə kömək göstərmiş rayon rəhbərliyinə və onun yerdəki nümayəndələrinə minnətdarlığını bildirdi, çıxışını özünün doğma yurdla, vətənlə bağlı bir neçə şeirini oxumaqla bitirdi.

Sonra M. Sərdarovun həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş “Öz yolunu tapan insan” adlı kitabın nüsxələri iştirakçılara paylandı. Yerli özfəaliyyət kollektivləri tərəfindən hazırlanmış konsert də maraqlı keçdi.

Mənsiyat TELMANQIZI, müəllimə

CƏSUR KAPİTAN

Azərbaycanın adlı-sanlı gəmiçilərindən söz düşəndə Aəddin Şadiyevin də adını böyük hörmətlə çəkirlər. 30 il fasiləsiz olaraq gəmi kapitanı işləmək hər adamın hünəri deyil. Ömrünün yarısından çoxunu suların qoynunda keçirən, ən çətin iqlim şəraitində belə öz vəzifə borcunu layiqincə yerinə yetirən, idarə etdiyi gəmilərdə bircə dəfə də qəzaya yol verməyən A. Şadiyev olduqca maraqlı və mənalı ömür yolu keçmişdir.

Quba rayonunun Digah kəndində Mütəllim Şadiyevin yeddi uşaq böyüyən böyük ailəsində təhsilə həmişə önəm verilib. Ailənin ilki olan Aəddin də məktəbdə nümunəvi oxuyub. Təyyarəçi olub dünyanı gəzmək uşaqlıqda onun böyük arzusu idi. Lakin elə oldu ki, təyyarəçilikdən də çətin peşə olan dənizçiliyi seçdi.

Bakı dənizçilik məktəbinə daxil olan gənc buranı əla qiymətlərlə başa vurub təhsilini Odessa Ali Mühəndislik məktəbində davam etdirir. Buranı fərqlənmə diplomu ilə başa vurub həmişəlik olaraq dənizçi peşəsinə bağlanır.

İdman nailiyyətləri ilə vəzifə uğurları Aəddini paralel müşayiət edir. 1969-cu ildə o, sambo üzrə idman ustası normasını yerinə yetirir. Əmək fəaliyyətinə “Kaspar”da başlayan Aəddin sonralar yük gəmilərində müxtəlif vəzifələrdə çalışır. Bu illər onun təkcə bədənini yox, həm də təbiətini formalaşdırır. Möhkəm iradəli, sözü bütöv, çətin vəziyyətlərdə soyuqqanlılığını saxlaya bilib vacib qərarlar qəbul edə bilən bu adam 12 il sonra gəmi kapitanı vəzifəsinə təyin olunanda onu tanıyanlar bir nəfər kimi Aəddinin buna layiq olduğunu etiraf edirlər.

Onun idarə etdiyi gəmilər arasında elmi-tətqiqat “Məmməd Süleymanov” gəmisi xüsusi yer tutur. 1987-ci ildə özü həmin gəmini Azərbaycana gətirən Aəddin 10 il fasiləsiz olaraq onun kapitanı vəzifəsində çalışır. Sonralar

“Çıraq”, “Dədə Qorqud”, “Kaveroçkin” gəmilərində Xəzər dənizindəki neft yataqlarının axtarışında iştirak edir. 1997-ci ildən Türkiyənin gəmilərində çalışan A. Şadiyev 1999-cu ildən “Naxçıvan”, “Palmali Voyacer” və.s gəmilərini idarə edib.

Dünyanın demək olar ki, bütün okean və dənizlərində səyahət etmək taleyinə yazılmış Aəddin. Şadiyev sevdiyi və bütün varlığı ilə bağlı olduğu peşəsində hələ neçə illər çalışmaq şövqündədir. Savadı, dözümlülüyü və sağlamlığı ilə çoxlarına meydan oxuyan bu cəsur ləzği ğənclər üçün əsl həyat məktəbidir.

AZIZRIN Sevda

ХУДАТА ПОЭЗИЯДИН НЯНИ

Алай йисан 7-ноябрдиз Хачмаз райондин Худат шегьердин медениятдин кIвале чи тIварван авай къелемэгьли Вакъиф Мушкуьрвидин яратмишунриз талукьарнавай поэзиядин няни кьиле фена. Лезги чIалал кхьизвай, вичин къелемдикай хкатнавай ширрал, гьикаяйрал ва макъалайралди кIелзавайбурун патай гьуьрмет къазанмишнавай заридин 60-йисан мярекатдиз Хачмазай, къунши районрай ва Бакудай гзаф мугьманар атанвай. Абурун арада шаирдин къелемдин юлдашар, яратмишунрал рикI алай кIелзавайбур, ярар-дустар, кIвалахдин юлдашар, мукьва-кьилияр авай.

Хачмаз райондин Худат поселка лезги чIалал рикI алайбурун ватан я. Гьавиляй ихьтин мярекатар худатвийриз гзаф хуш я. Гьайиф къведай кар ам я хьи, эхиримжи йисара ина поэзиядин нянияр къериз-цIаруз кьиле физва.

Лезги чIалал тухузвай мярекатдихь цIигел хьанвай чи ватанэгьлияр заридихь галаз гуьруьшдиз хвешила атанвай. Няни гурлудиз алатун патал медениятдин кIвале вири къулайвилер авай.

Алай вахтунда Хачмаз райондин Къаражелилли хуьруьн мектебдин директорвиле кIвалахзавай Вакъиф Абейдуллагьан хва Гьажагьаева - Вакъиф Мушкуьрвиди гзаф йисара Худатин 2-нумрадин юкьван мектебда урус чIалан ва тарихдин тарсар гана, гьакIни 1990-1996-йисара «Муьшкуьр» Лезги Медениятдин Меркездиз регьбервал гана. 1993-1995-йисара ада Хачмазин аслу тушир телерадиодин компанида лезги гунугрин редакциядин редакторвиле кIвалахна. Вичин ширарни гьикаяяр Дагъустандин ва Азербайжандин газетрин, журналрин ва альманахрин чинриз акъатзавай Вакъиф Муьшкуьрвидин «Зи рикIин тIалар» тIвар ганвай ктаб 2008-йисуз Бакуда чап хьана.

Нянида Медет Эрзиманов, Сейидмет Самури, Видади Севзиханов, Эйваз Гуьлалиев, Зиядхан Мурадханов, Забит Чпирви, Бегьрам Залов, Камран Къурбаналийрин, Абир Эч1ехви, Дилбер Агъаева ва масабур В.Мушкуьрвидин яратмишунрикай гегьеншдиз рахана. Роза Гьажимурадовадини Магьире Шириновади лагьай лезги манийри мярекатдиз атанвайбурун рик1ер хъуьтуьларна. Шаирдин хтулри чпин чIехи бубадин ширар хуралай лагьайла вирида сивик хъвер кваз капар ягъана.

Зари Шихжамал Шихжамалова гурлуз тухвай мярекат чимиди, гьиссерал звал гьидайди ва рикIел аламукьдайди хьана. Мярекатда иштиракайбуру къейд авурвал, лезги поэзиядал рикI алайбур патал ихьтин мярекатар гзаф къиметлу я ва гьавиляй абур фад-фад тухун герек я.

«Самур»

> **Къегьалвал тек балкIан ваъ, жувни идара ийиз алакьун я.**
>
> *Дагъустандин мисал*

Хабарар

www.samurpress.net

1010 чIалал

3 миллион инсан авай Папуа-ЦIийи Гвинея гьукуматдин агьалияр 1010 чIалал ва нугъатдал рахазва.

6 кас рахазва

Алай вахтунда дуьньяда суам чIалал анжах 6 кас рахазва.

Монголди лезгийрикай

XIII виш йисан эвелра "Монголрин тарих" ктаб кхьей Инока Магакиди вичин ктабда лезгияр дуьньядин виридалайни къадим халкьарикай тирди къалурнава.

Тутанхамон къафкъазви я

Швейцариядин алимри и йикъара Тутанхамон тахминан 9500 йис инлай вилик Къафкъазда яшамиш хьайи къафкъазви я лагьана субутнава.

Къакьан инсанар

Египетдин Тель-эль-Амарне шегьердай 7 йиса авай, вичин буй 2,5 метр тир гада аялдин сур жагъанва. Къадим Египетдин пачагь Эхнатонан буй 4,5 метр, адан паб Нефертитидин буй 3,5 метр тир.

Ихьтин тарсар?

Англиядин вири мектебра порнодин тарсар гуз кIанзава. Аялрин дидейри разивал гузвач, бубаяр вири сад хьиз рази я.

Аялри хкягъда

2013-йисуз Россияда мектебрин директорар талукь идарайри тайинардач, аялри ва абурун диде-бубайри хкягъда.

Экспертри лугъузва

Са бязи экспертри лугъузвайвал, Россиядин чара-чара вилаятра вири санлай 600000-далай виниз лезгияр яшамиш жезва. Дагъустандин лезгиярни фикирда къуртIа, Россиядин Федерацияда 1 миллиондилай гзаф лезгияр ава.

ВОКРУГ СМЕХА

Если я решила ничего не делать, то меня уже не остановить!

***

На работе мне некогда думать о своей неудавшейся личной жизни. Потому что там я думаю о своей неудавшейся карьере.

***

Главная задача платной медицины – перевести острую боль в хроническую.

***

У некоторых отпуск и работа отличаются только тем, с какого компьютера они выходят в Интернет.

***

Конфеты «Коровка» как бы заранее предупреждают о последствиях...

***

- Ты профессор известного вуза? Сделай домашнее задание со школьником 4-го класса по современным учебникам, почувствуй себя идиотом.

ЧЕМПИОНДИН МЕХЪЕР

Алай йисан 29-октябрдиз Дагъустандин Каспийск шегьерда азаддаказ къуршахар къунай Азербайжандин хкягъай командадик квай, 2012-йисан Лондондин Олимпиадада къизилдин медаль къачур Шериф Шерифован мехъер хьана. Сейли пагьливандин свас адан хуьруьнви - Дагъустандин Чарода райондин Генух хуьруьн-эгьли, Дагъустандин Медицинадин Академияда кIелзавай Аминат я.

И шад мярекат шегьердин «Россия» тIвар алай шадвилерин имаратда кьиле фена. Свасни чам тебрик ийиз гзафни-гзаф инсанар атанвай. Абурун арада сейли спортсменар ва тренерарни авай. Ина Олимпиадада 3-чка къур Мегьамедхан Арацилова (Азербайжандин хкягъай командадин сифте тренер) ва Мегьамед Ибрагьимова, чамран тренер Энвер Мегьамедгьажиева, адан коллега Омарасхаб Курамегьамедова ва масабуруни иштиракна.

Азербайжандин хкягъай командадик квай дагъустанвияр Жамаледдин Мегьамедов, Али Мегьамедабиров ва масабурни атанвай. Мугьманрин арада боксдай олимпиядин турнирда буьруьнждин медаль къачур Мегьамедрасул Межидов, Дагъустандин зурба пагьливанар Шамил Агьмедов, Жамалуддин Къур-баналиев ва Рамазан Мегьамедовни авай.

ЧIехи сувариз элкьвей мехъерик Азербайжандай атай мугьманрини иштиракна. Талукь федерациядин сад лагьай вице-президент Намик Алиев, вице-президент Мегьамед Алиомаров, Азербайжандин хкягъай командадин тренер, олимпиядин чемпион Сайпулла Абсаидовни атанвайбурухь галай.

Гзаф гурлуз тухвай мехъерик вирида чамразни сусаз - Шерифазни Аминатаз бахтлувал тIалабна.

«Самур»

СА ГАФ ЛАГЬ НА КЬЕЗИЛ ЖЕДАЙ

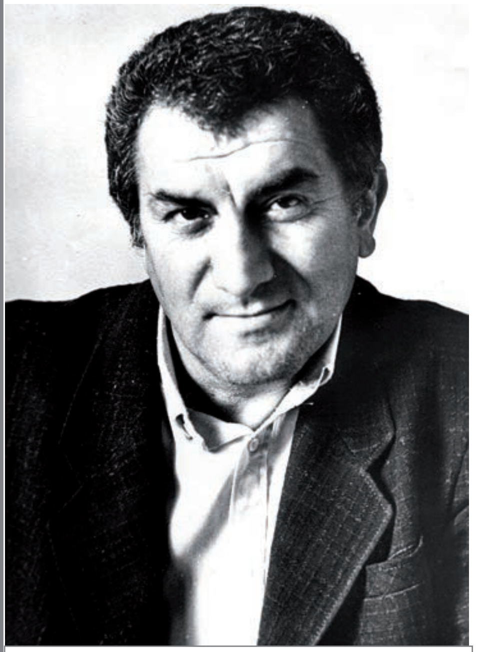

Мердали Жалилов

ТIвар-ван авай журналист ва шаир Мердали Жалилов лезги кIелдайбурун рикI алай къелемэгьли я. Мердали Абдулазизан хва Жалилов 1943- йисан 25-майдиз Докъузпара райондин Миграгъ хуьре дидедиз хьана. Ада хайи хуьруьн юкьван мектеб ва Дагъустандин университет яру дипломдалди куьтягьна.

Гзаф йисара милли мектебра муаллимвиле, Дагъустандин Гьукуматдин Педагогикадин Институтда илимдин къуллугъчивиле кIвалахна. 1985-йисалай "Лезги газетдин" отделдин редактор я. Адан къелемдикай гзафни-гзаф макъалаяр, ширарни поэмаяр хкатнава. Мердали Жалилов РФ-дин журналистрин, Лезги писателрин союзрин член я. Ам "Дагъустандин культурадин лайихлу кIвалахдар" тIварцIиз лайих акуна.

«Дагъустандин къизилдин лекь», "Къизилдин къелем" ва Гь.Гьажибегован тIварунихъ галай премийрин лауреат Мердали Жалилов «Къацу къашар», «Фу» «Рекье», «ЧIимчIирдин мани», «Къенин югъ», «Девирдин дуван», «Ирид лагьай мертебадай», «Баркаллу къурушвияр», «Машмаш тарак», «Билбил базарда» ва маса ктабрин автор я. Къе ам «Самур» газетдин мугьман я. Агъадихъ чна шаирдин цIийи ширар гузва.

Самурдал

Лезги чилин Шагь-дамардиз
Часпар гьикI лугьун?
Юкьва авай Шагь-дамариз
Чапар гьикI лугьун?

Дуьнья тирвал эцигдайла
Дуствилин муькъвер,
Чна вучда? ГецитIдани
Стхайрин рекьер?

Са тар тирла - дувулар сад,
Емишарни сад,
Лагь кван, чIехи акьулар, заз
Тар гьикI ийин пад?

Гьи пад гьахъдиз акъудин за?
Гьи пад я патанд?
Гьи ягъидал авудин за
Чи сад тир Ватан?!

Са пад гьалал, са пад гьакьван
Хьанвани гьарам?
Иблисрин фенд мегер икьван
Хьанвани тIарам?..

Лезги чилин Шагь-дамардиз
Часпар гьикI лугьун?
Юкьва авай Шагь-дамариз
Чапар гьикI лугьун?..

Лезги чIал

Лезги чIала сесер ава ширинбур,
Авазар яз алахьда ви мецелай.
КIанивилин кьин хьиз, мана деринбур,
Дидед нек хьиз, алат тийир рикIелай.

А сесерихъ къуват ава ажаиб,
Чим хьана вун живе хьтин хкаждай.
А сесерихъ къуват ава ажаиб,
Мекь хьана, вун векь хьиз таза акIаждай.

Тажублу я сесер лезги гафарин:
Наши касдиз - кьас тежедай кьелеяр.
Дуст паталди къизилгуьлрин кIунчIар я,
Душман патал - къайи, залан гуьллеяр.

Лезги сесер гьинай къвезва? Яб це на
Рагукай къван аватдайла дерейриз.
Самур вацIун ширин лайлай йифериз
Хкаж жерла кьилихъ галай гуьнейриз.

Лезги сесер къвезва дагъдин булахрай,
Рекьин тийиз, рагъул тежез авахьир.
Лезги зуьрне рахада хупI дамахдал,
Гагь марф хьана, гагь хъвер хьана алахьир.

Лезги сесер дидеди заз багъишна
Сифте мани лагьайла зи кьепIинихъ.
Лезги сесер, за квез бахщда рикI жуван,
ГьикI бахшнатIа Саидани Эмина.

Эй Варз! Ваз вуч кIанзава? Ракъинин салам къачуна адаз рехъ гудай фирсет?

Р. Тагор

Вун цавар хьухь

«На ви дердер заз ахъаймир.»
(Халкьдин манидай)

На ви дердер заз ахъаймир,
Зун валайни кайиди я.
ЧIулав чIарчIел лаз ахъаймир,
Лаз хъуьтIери хайиди я.

Къуьд гьакIани зи рикIева,
Гад ятIани, чими тежез.
Зун рекьева, зун йикьева,
Дердер сакIан кими тежез.

Вуч кьван хъсан крарал ви
Шер вегьейла, гъер вегьейла,
Мур къвадачни чIарарал ви,
Гьашерда вал хъвер вегьейла.

Вич кьацIана, ви михьивал
Адаз виле жида хьиз я.
Хва кьей касдив гва шевривал,
Цавари гай шазда хьиз я.

Лифни къаргъа - кьвед са муква
ГьикI аквада, туькIуьда гьикI?
Акьазва зи чанда цIукар,
Илан жувал элкъуьрда гьикI?

Инсан - са цуьк, гьадалайни
Белки пара назик я жед.
Вахъ ви дердер мад авани?
Захъ тIимил кьван эксик я жед.

Дерт ахъаймир. Дерт дуьгуьмдай
Са гаф лагь на кьезил жедай.
Зи дердер за фад туькьуьмда,
Вазни яргъал мензил жеда.

Зун цIу канва, вун шагьвар хьухь,
Жизви кьванни серинардай.
Зун - кьурамат, вун - цавар хьухь,
Уьмуьрдин дад ширинардай…

Бес ви инсаф гьиниз фена

Дидедин тIан такурдакай
Де лагь инсан гьикI хьурай?
Аял яз бахт какурдакай
Пака дуьз чан гьикI хьурай?

Дидед хуруз нек къвезамач,
Кьурамат хьиз кьуру я.
Бала метIел хквезамач,
Хайи къалай айру я.

ЦIай галукьнан и девирдин?
Им вуч бела, бархун я?
Бахт элкъвенва межевирдиз,
Амайди буш рахун я.

Сад кашаваз, кьуразва дам,
Сад куьквили курзава.
Фасикьвили хразва цам,
Чанар михьиз мурзава.

Садаз хуьз кIанз, хуьз хъижезмач,
Сада хазва - хуьз дакIанз.
Сада цазва, гуьз хъижезмач,
Сада гуьзвач, гуьз дакIанз.

Дуьнья икьван кьил кьилелай
ГьикI алудна, Аллагь, на?
Ширин къалаз гьуьл гьуьлелай,
Вири кIудна, валлагь, на.

Къе батмиш я шуьрекатда
Гьихьтин чилер фу гайи.
Акъудна хьи мярекатдай
Гьихьтин гьилер фу гайи.

Гьатта дамар земзем хьайи
Тахьай хьиз я, кьурурна.
Несил ама бедлем хьайи,
Умудрин шем цIурурна.

Бес ви инсаф гьиниз фена,
Я инсафсуз арха зи?
Гьая квадрай чиниз фенан
Ажал ийиз мукьва зи?..

Гьакь тийирла чилерал зун…

Гьуьлуьн хурал маякди тек,
МичI къазуниз, рикIеваз эрк,
Хуьзвайда хьиз ханумдин рехъ,
Элкъуьрзава яргъарал экв.
МуьтIуьгь жезвач гарариз ам,
Марфаризни харариз ам,
Хуш я экуьн ярариз ам -
Кьазва къизгьин нурари ам!..

Бес фидани гьуьлерал зун,
Гьакь тийирла чилерал зун?
Ашукь яз за вилерал зун,
Кьуразва хьи, гьилерал зун!
Ярдиз вучиз сир я и кар -
Вич патал за хазва ахвар,
Гьар макъамда гуьзетиз чар,
Ракъурзава вахтар самбар.

Вич алай син рикIе аваз,
Гьакьекьрин чин рикIе аваз,
Са рекье фин рикIе аваз,
Даим ифин рикIе ава!
Агь, гьуьл, икьван ви яд туькьуьл
Хьунай гила акъатна кьил -
ХазватIани ярди гуьгьуьл,
АтIузвач вил, атIузвач вил…

Кефер ава Куьреда!

Кефер ава Куьреда -
Ван хьайибур хъуьреда:
Женнет ганва кесибриз,
Хкажнава «тагьсибриз».
КIвал хьана я кIвал гумач,
Я виликан мал гумач.
Къалинзамач кIвалахни,
Герекзамач дамахни,
ХапIа тIуьрла чIахарин,
Физва ширин ахвариз.
Аял-куьял мектебдиз
Ракъурзамач эдебдив.
«КIелун экв я!» - эзбердай
Вахтар фена «къекъвераг»…

Кефер ава Куьреда -
Ван хьайибур хъуьреда:
Вири ала базардал,
Гьич са касни бизардач.
Маса къачуз, маса гуз,
Сада сад лап хаса гуз,
Гъилиз къвезва кепекар,
КIвализ къвезва дестекар!
Вичи ички йихт авур,
Уьзуьмлухар руьхъ авур
КIулац Салигь, эхир, чи
Хьанва машгьур чехирчи.
Я югъ амач, я йифер,
Чехирчидив гва кефер:
Къаз кьамалай пиянбур,
Жезва абур жуванбур.

Чехир гана гужуналд,
Твазва са-сад буржуна!..

Кефер ава Куьреда -
Ван хьайибур хъуьреда:
Чка-чка - духанар,
Рахаз зуьрне, чIагъанар.
Гьакьван бул я туьквенар,
КIани кьван шей вегьена.
Чебни яргъал чилерлай,
Хканвайбур гьуьлерлай!..
Икьван бул яз девлетар,
ГьикI ийида кьелетар?..
Амма сад - бег, къад - саил,
Акъвазва виликна гьил.
Кьил гатазва сирери.
РикI дакIвазва хирерик…

Кефер ава Куьреда -
Ван хьайибур хъуьреда:
Фу чразвай Хардалав
Рахаз жезмач яргъалай.
Гьахьна кьиф хьиз гъуьреда,
Шешел гьалдна келледал,
Виш манатдай буханка
Гузва чраз мухакай.
«Къуьлуьн фу куь туьтуьнлай
Фидач, эллер, четин я!
Къуьлуьн фу нер рухваяр
Я Хардалан мукьваяр!
Чебни вини кIарарай
Физ аквада гурарай…
Виридавни - турвакьар!
Къакъуд, чуьнуьх, тараша -
Им я халис тамаша!
Жува цайи затI авач,
Амма гъиле кIатI ава!
Кьий вири - чун тух жеда!
Хардалар артух жеда!»

Кефер ава Куьреда -
Ван хьайибур хъуьреда:
Деве хьиз я аштерхан.
Еке хьанва тежер кьван!
Гьатта вечрен какадихъ
Дана къвезва пакадин!
Юкьва аваз багъларин,
Сагьибар яз саларин,
Халкь - суракьда емишрин,
Къенсийринни кишмишрин.
Гьатта салан картуфар
Жезмай хьиз туш артухар.
Якни ниси дармандин
Чарчяй гузва ямандин.
ТупIал чрай кабабдихъ
Суьгьуьр хьанва запабдин.

Кефер ава Куьреда -
Ван хьайибур хъуьреда:
Хуз гайи хьиз хизанриз,
Элкъвезва агъдабандиз,
Сада садал шер вегьез,
Чиркерикай гъер вегьез,
ТIегъуьн твазва кIвалера,
Ифин твазва кьилера.
Хайи чIални кIанзамач,
Гуя ада ванзамач.
Дидед чIалал рахайдаз,
Белки, варни ахъайдач…
Чпиз чпин тIвар техчиз,
Я эдеб, я ар техчиз,
Савдадава ашердин,
Гузва гьич гуз тежерди…

Гьа им тагьсиб? Гьа им муд?
Дерт ахъайда за шумуд?
Амма ихьтин дердери
Ахварни зи йиферин
Къакъуднава, стхаяр!
Алчуднава, стхаяр!
КIанзава заз Куьреда
Бахтар хьана хъуьредай,
Гьич садахъни тежедай…

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

ШАРВИЛИДИН СУРАКЬАР

Вад йис хьанвай Шарвилидин буй-бухун, алакьунар, викIегьвал акурла, камаллу агъсакъал Чиракьура ам са хийирлу кардал машгъуларун патал яшлу чубан КIватIан гъилик кутада. Хуьре, вичиз вичин къуватдикай кичIела, гадайрихъ галаз къугъваз тежез авай Шарвилидиз гегьенш дагълар азад девран хьана.

Яшлу чубандизни Шарвилидикай куьмек авай. Гьайванар алатна катдайла, махарик жери хьтин викIегь гадади, кIамарилайни рагарилай хкадариз, зверна, гьасятда гьайванар санал кIватI хъийидай. Гьар нисинихъ тIуьн патал, калтугна, къуьрер кьадай. Гъилевай чумакьдив яна, жанавурар рекьидай. Хиперик акатай нихчир кьуна чубандин патав хкидай...

Муькуь патахъай, чубандин жавабдарвал, кьилин тIарвални артух тир. Мегъуьн тарцин хьтин гужлу буй къевезвай Шарвилидин тум-кьил авачир кьван суалрикай чубан бизар жери вахтарни авай. Далудихъ уьмуьрдин тежриба галай чубандин таъсирдик кваз гададин чирвилер къвердавай артух, кьатIунар ачух жезвай. Хайи тIебиатдал рикI алай ада вичин кIвач хкIун тавур чка дагълара тазвачир. Север, жейранар, сувун яцар Шарвилидин дустар тир. Яргъаз акъатна, гъиле недай маса затI гьат тавурла, ада жейрандин нек хъвадай. Гагь -гагь КIватIан рикIик секинсузвал акатдай.

- Я хва, вун акьван яргъариз фимир, ничхиррихъ галаз къугъвамир, абурал ихтибар алач, - несигьатар гудай чубанди.

- РикIик кьамир, чан ба, абур зи дустар я, чун чи гъавурда акьазва, - лугъуз жаваб гудай гадади.

Садра Шарвилиди КIватIаз лугьуда:

- Ша чун а яргъал дагъдиз фин ман, ана хъсан векь ава

- Бес чун анай хуьруьз хквен гьикI ийида, я хва?

- Хкведач ман, кьвед-пуд юкъуз яйлахда амукьда. И тик дагъдиз экъечIиз эхвичIдай кьван вунни, гьайванарни галатзава, са тIимил кьван ял ягъан. НекIер ацаз, нисияр хкида чна анай жемятдиз.

- Къе хуьруьз хабар гуда ва чна чи гьазурвални аквада, - меслятдал къведа яшлу чубан.

Са кьве йикъалай абуру Мугъулат дереда Пак рукалай анихъ алачух яна. Гьайванарни къацу гуьнедик ккIанвай. Гичин гваз булахдал физвай Шарвилидиз тек тарцин кIаник са яхун кицI аквада. А патални чубандин гадарнавай алухар - чIудгъунвай тумаж чанта, кукIвар хьанвай шаламар, пине ягъанвай валчагъ, кьатI ханвай лаш алай.

Вилик инсан акъатайла, гьайвандиз, къарагъна, элуькьиз кIанзавай. Амма Шарвилиди атана, кьилелай гъил элягъиз, кицIиз туьмерна. Уьтквем жегьилдин гужлу гъилин эсердик акатай гьайван умун тир. ЧIулав тIамаяр алай лацу рангунин и еке кицI Шарвилидиз пара бегенмиш хьана. Гишила векьер, самар жакьваз, хамни кIарабар хьанвай язух гьайванди и инсан вич къутармишдайди хьиз кьабулзавай. Шарвилиди адаз жибиндай фу ва булахдилай гъана, яд гана. Къвалалай чIар фена, башкьул-башкьул хьанвай, гишинвиляй гьалдай аватнавай и зурба кицI адаз вичихъ галаз алачух алай чкадал хутахиз кIан хьана. Гьикьван гьавалат хьанатIани, кицI атанач. Гьайванди, а патал алай чубандин куьгьне затIариз килигиз, цIугъзавай.

Тадиз хъфена, Шарвилиди вичиз акур кьиса КIватIаз ахъайда. Масадан дердиникай хабар кьадай чубан, суьруь жанавур бамишдай кач кицI ЦIаяхеял ихтибарна, атана килигайтIа, гьа вичи фикирайвал я.

- Чан хва, ина ажайиб кар авач. Вафалу гьайванди вичин иеси вилив хуьз ацукьнава. ЧIура чубандин кьилел са бедбахт дуьшуьш атана жеди. И кицI гадарна кIандач. Ингье ви тегьерда ам чахъ галаз хкведач.

- Вучиз, я ба?

- Аквар гьаларай, шаз инал чубанар ацукьнавай. Хъфидайла, фагьум тавуна, абурукай сада вичин герек амачир куьгьне шейэр инал туна. Гьа береда са гьинихъ ятIани алатнавай и кицI хтайла, адаз иесидин пекер аквада. Иеси хтунал вил алаз, акьуллу гьайван саки зур йисуз инал аламукьнава. И вафалу кицIикай чаз хъсан куьмекчи жеда, Шарвили. Чубандин алухар кIват хъувуна, хъуъчIуьк кухтуна хъша. КицI вичвичелай чи гуьгъуьна гьатда.

Гьа лагьайвал, кицI мад Шарвилидин гуьгъуьнай эхкъечIнач. Шарвилиди адал ЦIаяхеяз ухшар тир ЦIамахей лакIаб эцигна.

Са кьадар вахтар алатна. Чеб-чпив кьур ЦIаяхеязни ЦIамахеяз пуд гурцIул жеда. Шарвилиди абурал ЧIакьвар, Къырсар ва Кьамкьар тIварар эцигда.

- КIватI ба, заз гила ина пара сугъул я. Са кьадар гьайванарни гваз зун Алпан дагъдин а патахъ галай яйлахриз фида. Жувахъ галаз за гьи кIицIер тухвайтIа хъсан я?

- Вун зал тапшурмишай ЧIиракьур буба рази амукьда. Зун жуван чирвилер, тежриба ваз гуз алахъна, чан хва Шарвили. Гила пара крарай акъатнавай, бегьем чранвай жегьил итим, тешпигь авачир хьтин пагьливан жуван кьилив хуьдай ихтияр мад заз авач. Ваз хъсан рехъ, гьамиша гьа икI кьил вине яхъ, хайи халкьдизни ватандиз вафалудаказ къуллугъ ая! КицIерикай рахайтIа, чи суьруьйрихъ абур мадни гала. Гьеле некIедихъ галамай гурцIулар вири санал твах, вун пашман жедач, - эхримжи тарс гана рекье твада ада ругуд йиса авай Шарвили вичин кьилди уьмуьрдин рекьиз.

Зулун мекьер-къаяр къведалди яргъал яйлахра халкьдин хипер хуьз амукьна Шарвили. Ада хипер ацана некIедикай мегь, ниси, чIем хкудиз, целера твазвай. Куьк гьерерин къахар гьазурзавай пагьливандиз гьич мажал авачир. Гьар гьафтедилай и нямет ар ада, кIеви са вагьрамдихъ агалдна, хуьруьз хкидай. Шарвилидин суракьар кьуд патаз чкIизвай.

> Дидеди хва ватан хуьн патал хазва
>
> **Лезги халкьдин мисал**

ИМУЧА-МУЧА

Имуча-муча,
Муч халича:
Таран кукIвал –
Элкъвей са кIвал,
КIвалин къене-
Агъзур аял.

Имуча-муча,
Муч халича:
Идаз жагъиз,
Адани хъваз,
Муькуьд вичиз
Ава дакIваз.

Имуча-муча,
Муч халича:
Къатар-къатар
Вегьенва мес,
Сала санбар
Аквада квез.

Имуча-муча,
Муч халича:
Лацуди кваз,
Яруди хъваз,
Гьамиша нуш
Жеда ам ваз.

ПАЛИНДРОМАР

Вири чIалара хьиз, лезги чIалани палиндромар ава. Чи чIала авай са кьадар палиндромар заз «Самурдин» кIелчийрин виликни гъиз кIанзава. Эвелни-эвел палиндром терминдин манаметлеб ачухин.

Грек чIалай атанвай палиндром гаф чи чIалаз таржума авурла «кьулухъ катзавайди» лагьай чIал жезва. Чапла патахъайни, эрчIи патахъайни сад хьиз кIелиз жедай гафуниз, ибарадиз ва я предложенидиз палиндром лугьуда. Месела: такьат-такьат, тIунутI-тIунутI, хех-хех ва икI мадни. «Ша, ава Али гила, ава аш» - и предложение урусрин «А роза упала на лапу Азора» хьиз, чапла патахъай эрчIи патахъни, эрчIи патахъай чапла патахъни сад хьиз кIелиз жезва.

Фикир гайитIа, чи чIала абурун кьадар лап гзаф жеда. Агъадихъ са шумуд мисал гузва.

А малар алама – а малар алама.

Ава дуст, суд ава – ава дуст суд ава.

Азиза – Азиза.

Виш шив – виш шив.

Дад – дад.

Дар рад – дар рад.

Кьама макь – кьама макь.

КIакI – кIакI.

КIул еке лукI – кIул еке лукI.

Лап пал – лап пал.

Мирим – мирим.

Нарат таран – нарат таран.

Рапар – рапар.

Саки ири и кас – саки ири и кас.

ТIаратI – тIаратI.

ТIунутI – тIунутI.

Такьат – такьат.

Чи ич – чи ич.

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Кроссворд

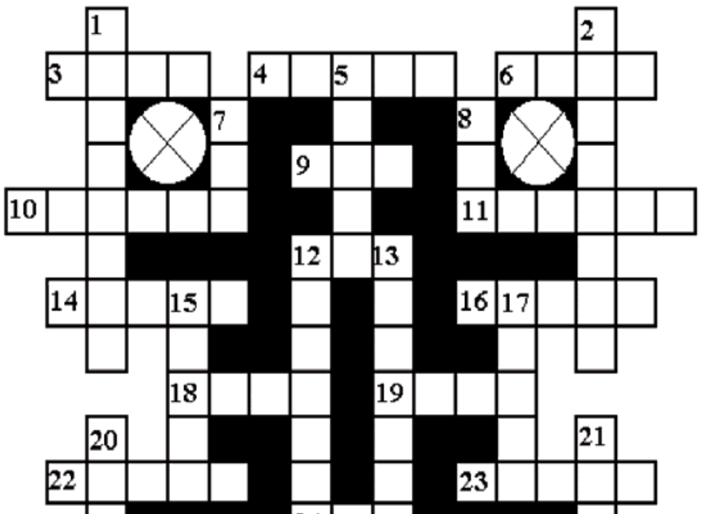

Дуьз цIарара: 3. «И дуьнья са … багъ я» (Е.Эмин). 4. Техил твадай къаб. 6. ТIач гьазурдай къаб. 9. Етим Эминан къах тIуьр гьайван. 10. Бегьерлу, берекатлу. 11. Цуру некIедикай гьазурдай хуьрек. 12. КIарабдин орган. 14. Лезги чIалан дестедик акатзавай чIаларикай сад. 16. Акьулдиз кьериди. 18. КIараб квачир як. 19. И чIалан хейлин гафар лезги чIала гьатнава. 22. Хуьруьн чIехиди. 23. М.Ших-вердиеван «Рагъ къаршиламишзава» повестдин кьилин игит. 24. Инсан. 26. Кул-кусдин цуру емиш. 28. Гьалда авачир, зайиф. 29. Зегьер. 30. «Вири таб я, … - гьахъ» (лезги мисал). 31. Гъаларин кIватI. 32. Гъуьрчехъан.

Тик цIарара: 1. ТIваларал акьалжна як чрадай махсус чка. 2. Залан затIар санай масаниз хутахун патал тадарак. 5. Чехиядин кьилин шегьер. 7. КIвалин гьайван. 8. ТIям. 12. Хъипи сенжефил, заферан. 13. Гафунин дувулдинни эхирдин юкьва жедай морфема. 15. Гъилеривди кIвалахзавай дерзичидиз герек алат. 17. Чап авун - … авун. 20. Хъуьруьн квай гьикаятдин куьруь эсер. 21. Такур чкайра къекъвезвайди. 25. Нефс авай, къаних. 27. Вахт, девир. 28. Чекме кIевдай къайтан, еб.

ТуькIуьрайди: Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Газетдин 24-октябрдин тилитдиз акъудай кроссворддин жавабар

Сятинин акьраб физвай патан цIарара: 1. Алибег. 2. Аманат. 3. Иервал. 4. Селигъа. 5. Гьалтун. 6. Каркун. 7. Тебрик. 8. Къудрат. 9. Темпел. 10. Шуьрбет. 11. Калкун. 12. Картуф. 13. Къизгьин. 14. Къалиян. 15. Кьаскьан.

Сятинин акьраб физвай патаз акси цIарара: 1. Авсият. 2. Азимат. 3. Исабег. 4. Сарраф. 5. Гьулдан. 6. Келегъа. 7. Туртур. 8. Къаблух. 9. Тедбир. 10. Шемдан. 11. КеркетI. 12. Килфет. 13. Къарпуз. 14. Къузгъун. 15. Кьилдин.

КЕЛЕНТЕР КЕЛЕНТЕРЛИ

Азербайжандин ва Дагъустандин литературади вичин лайихлу векилрикай сад квадарна. Залан начагъвиликай шаир Келентер Келентерлидин уьмуьр кьатI хьана.

Келентер Шихкериман хва Келентерли 1933-йисуз КцIар райондин СтIур хуьре дидедиз хьана. 14 йиса аваз хайи хуьряй акъатна, вичин кьисметдихъ гелкъвей Келентер 1950- йисуз Къубадин Педтехникумдиз гьахьнай. Ина жегьил Келентер дуьшуьшдай машгъур шаир Самед Вургъунахъ галаз таниш хьанай ва и карди адаз чIехидиз эсернай. С.Вургъуна ам вичин шаир дустарикай тир Усман Сарывеллидихъ галаз танишарна лагьанай: "И лезгид баладикай мукъаят хьухь, адахъ хъсан къелем ава". У.Сарывеллиди хьиз Али Керимани жегьилдин уьмуьрда чIехи роль къугъванай ва адаз поэзиядин шегьредиз акъатиз куьмек ганай.

1954-йисуз Азербайжандин Педагогикадин Институтдиз кьабул хьайи К.Келентерлидин шиирар фад-фад газет ва журналрин чинриз акъатиз башламишна. Адан "Мурад" тIвар алай сифте шиир 1955-йисуз "Эдебият ва инжесенет" газетда чап хьана.

1963-йисуз шаирдин "Гъуьлуьн манияр" тIвар ганвай сад лагьай ктаб басмадай акъатна. 1964-йисуз 3 агъзур цIарцIикай ибарат тир "Гъуьл ва муьгъуьббат" поэма "Азербайжан" журналда чап хьана. И эсердалди ам машгъур хьана ва критикри Азербайжандин поэзиядиз мад са хъсан шаир атанвайди къейд авуна. "За жуван зурба къурамат жагъурзава" тIвар ганвай адан кьвед лагьай ктабни кIелдайбуру хъсандиз къаршиламишна. Ада Азербайжандин поэзиядиз цIийи тешпигьар, гекъигунар, рифмаяр гъана.

"Азербайжан генжлери" газетда кIвалахал акъвазай Келентер Келентерлиди Сабиран тIваруникхъ галай ктабханада литературадин кIватIалдиз 8 йисуз регьбервал ганай, алатай асирдин 60-йисарин гзаф жегьил шаирриз кхьиз чирнай.

Адан "Дагълар юза хьана" тIвар ганвай пьеса Мингечевирдин Гьукуматдин Театрди сегьнеламишна.

К.Келентерлидин азербайжан чIалал "Дагълари заз гулле гурай" тIвар ганвай нубатдин шиирринни поэмайрин ктаб 2000-йисуз чапдай акъатна.

Шаирди лезги чIалал кхьей шиирар Дагъустандин лезги газетринни журналрин чинриз акъатна. 2009-йисуз Бакудин «Азербайжан» чапханади адан лезги чIалал «Къизил хьтин итимар» тIвар ганвай сад лагьай ктаб чапдай акъудна.

Вичин уьмуьр дарвилерани четинвилера фейи шаир дидеди веси авурвал, КцIар райондин Кузун хуьре кучукна. Келентер Келентерлидин экуь къамат поэзиядал рикI алайбурун рикIелай алатдач.

Аллагьди рагьмет авурай!

МУРАДАГЪА МУРАДАГЪАЕВ

Азербайжандин илимди вичин лайихлу векилрикай сад квадарна. Мурадагъа Мурадагъаеван уьмуьр яргъалди фейи залан начагъвиликай кьатI хьана.

1935-йисуз КцIар райондин ЦIехуьл хуьре дидедиз хьайи Мурадагъаев Мурадагъа Султан мурадан хци ТIигьиржал хуьре юкьван мектеб акьалтIарна, Азербайжандин Политехнический Институтда кIелна. Вичихъ чIехи алакьунар авай жегьилди инаг тафаватлувилелди кьилиз акъудна, Азербайжандин ИА-дин Гидротехникадин ва Мелиорациядин институтдин аспирантурадик экечIна. Москвада кандидатвилин диссертация хвена ватантиз хтай М.Мурадагъаева яргъал йисара Бакудин институтра муаллимвал авуна.

Техникадин илимрин кандидат М.Мурадагъаева залан грунтара сал хандакIар эгъуьндай машинрин теория гъазурна ва ихьтин машин арадиз гъана. Ада сал хандакIрин дренар эцигун патал технологиядин процессар механикадалди кьилиз акъуддай комбайнни арадиз гъана. И комбайнди СССР-дин Халкьдин Майишатдин Выставкадин буьруьнждин медаль къачуна. М.Мурадагъаева Азербайжанда сифте яз 1200 мм диаметрдин турбайра кIеви коллектор эцигдай технология гъазурна. Алимдин илимдин кIвалахрикай халкьдин майишатди миллион манатралди хийир къачуна.

М.Мурадагъаева цIудралди алимарни гъазурна. Абурукай кьведа республикадин комсомолдин премия къачуна.

100-дав агакьна илимдин кIвалахрин, кьве учебникдин, 7 методикадин ктабдин ва 5 машиндин автор тир М.Мурадагъаева 1984-йисалай вичин уьмуьрдин эхирдалди Азербайжандин Архитектурадинни Эцигунрин Университетдин доцентвиле кIвалахнай.

1992-2001- йисара ада «Самур» Лезги Милли Меркездин седридин сад лагьай заместителвиле, 2001-2007-йисара седривиле кIвалахнай.

Азербайжандин илимдик ва жегьил кадрияр кIвачел ахкьалдаруник вичин зурба пай кутур чи ватанэгьли, къени къилихрин ватенперес инсан Мурадагъа Мурадагъаеван экуь къамат адан хайибурун, ярар-дустарин рикIелай алатдач.

Аллагьди рагьмет авурай!

ША, ЛЕЗГИ ЧIАЛАЛ РАХАН!

ГЪУЬЛУЬННИ ПАПАН ИХТИЛАТ - БЕСЕДА МУЖА С ЖЕНОЙ

- Я къари, Абдуллагьрин хизандиз чун илифариз кIанзава.

- Жена, семья Абдуллаха зовет нас в гости.

- Жеч гьа! Мус?

- Не может быть! И когда же?

- Пака няниxъ.

- Завтра вечером.

- ЯтIа пакагьаз за са затIни чрадач.

- Тогда не буду ничего готовить на завтра.

- Ваз багьна хьана хьи!.

- Тебе только повод дай.

- Хийир яни? Мад чпин рушан тарифар авун патал эверзава тахьуй?

- С чего бы это? Небось, опять дочь свою будут расхваливать?

- ТахьайтIа ваз гьикI хьанвай? Кесибрал тахсирни алач. Девир гьахьтинди хьанва. Гили илчивал авун рушан кIвалин хиве гьатнава.

- А то нет? И не упрекнешь ведь. Такие нынче времена. Сватовство стало уделом семьи девушки.

- Са карни ава хьи, ферлу руш гьиляй акъудна кIанзавайди туш.

- Хотя, с другой стороны, хорошую девушку нельзя упускать.

- Рушан ферлувал ам ви кIвализ татанмаз чир жери туш.

- Хорошая она или нет, не узнаешь, пока она не войдет в твой дом.

- Яз къарпуз къачур саягъ я, тIатIанмаз къене вуч аватIа чир жедач.

- Это как купленый арбуз. Пока не порежешь, не узнаешь, что внутри.

- Я къари, вуна жуван хциз хабар гузвачни?

- Жена, а сына своего ты не хочешь предупредить?

- Мехъериз мукьва хабарда ман. Чи хва диде-бубадин гафунилай элячIдайди туш. Чна адаз хъсан тербия ганва.

- Ближе к свадьбе предупредим. Наш сын не посмеет ослушаться своих родителей. Мы его хорошо воспитали.

ВНИМАНИЮ ЧИТАТЕЛЕЙ!

В районах республики на газету "Самур" можно подписаться коллективно и индивидуально в любое время.

Годовая подписка составляет 15 манатов.

Справки по телефону: 432-92-17

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Если вы семейная пара, если вы устали от городской суеты, если хотите жить и работать на лоне природы, мы можем предложить вам интересную работу в Гусарском районе.

Тел: 050 263 77 97

КСТАТИ

ЛЕЗГИНКОФОН

Новинка сотовой связи стала настоящим событием для молодежи Кавказа. Это тридцатизарядные мобильные телефоны в версии 3.0 - с "Лезгинкой" в качестве ринтгон и называются "Лезгинкофон". Эта новость обошла все слои общества оставив положительные эмоции.

В связи с этим глава чечни Р.Кадыров сказал: "В старые времена стреляли, чтобы подать сигнал, что везут невесту... Теперь о прибытии невесты можно предупредить посредством мобильного SMS сообщения".

«QAYA MƏTBUAT YAYIMI MMC»

1500 adda yerli və xarici nəşrlərin, ən başlıcası isə ayda 1 dəfə nəşr olunan «SAMUR» qəzetinin rahatlıqla evinizə və ya ofisinizə çatdırılmasına nail olmaq, abunə haqqını yerindəcə ödəmək istəyirsinizsə, onda bizə müraciət edin.

Əlaqə telefonları:

564-63-45; 564-48-96; 465-76-13

"САМУРДИН" КИОСК

Редакциядай къачу

Етим Эмин. Шиирар

СтIал Сулейман. Шиирар

Седакъет Керимова "КцIар, кцIарвияр" (энциклопедиядин кIватIал)

Седагет Керимова "Медвежий дождь" (романы и повести)

Седакъет Керимова "ЧIалакай баллада" (хкягъай шиирарни поэмаяр)

Müzəffər Məlikməmmədov "Hacı Davud" (tarixi-sənədli oçerklər)

Муьзеффер Меликмамедов "Касар" (поэмаяр)

"Зи хайи эл-II" (DVD) 2-х часовой музыкально - документальный фильм на лезгинском языке.

"Чан дидедин" (CD) Музыкальный альбом ансамбля "Сувар".

SAMUR

Baş redaktor Sədaqət KƏRİMOVA

Redaksiyanın ünvanı: AZ 1073 Bakı, Mətbuat, prospekti, "Azərbaycan" nəşriyyatı, 3-cü mərtəbə, 101-ci otaq.
www.samurpress.net
www.sedagetkerimova.com
e-mail:sedagetkerimova@gmail.com

Hesab nömrəsi
26233080000
"Kapital bank"ın 1 saylı Yasamal filialı
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan Respublikasının Mətbuat və Informasiya Nazirliyində qeydə alınıb.
Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581

Tiraj: 3000

Tel: 432-92-17

"Zaman" mətbəəsində çap olunmuşdur